

Neoficialus įsakymo tekstas
Skelbtas: Žin., 2007, Nr. 81-3344, Nr. 102-4176

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTRO
Į S A K Y M A S

**DĖL LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2007–2013 METŲ PROGRAMOS PRIEMONĖS „JAUNŪJŲ
ŪKININKŲ ĮSIKŪRIMAS“ ĮGYVENDINIMO TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO**

2007 m. liepos 13 d. Nr. 3D-345
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. 1120 (Žin., 1998, Nr. 83-2327; 2001, Nr. 92-3215; 2002, Nr. 66-2717) 5.1 ir 5.15 punktais ir atsižvelgdama į 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos Reglamento (EB) Nr. 1974/2006, nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai taikymo taisykles (OL 2006 L 368, p. 15), su paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais 2007 m. balandžio 20 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 434/2007 (OL 2007 L104, p. 8) bei į 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai (OL 2005 L 277, p. 1), su paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais 2006 m. gruodžio 19 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2012/2006 (OL 2006 L384, p. 8) nuostatas, ir siekdama pateisinti teisėtus ūkininkavimo veiklą ketinančių pradėti ūkininkų lūkesčius ir efektyviai panaudoti EŽŪFKP lėšas:

1. T v i r t i n u Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ įgyvendinimo taisykles (pridedama).

2. N u s t a t a u, kad pareiškėjai, pateikę paraiškas gauti paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, patvirtintą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. 3D-48 „Dėl ūkininkų, siekiančių pasinaudoti Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ (Žin., 2007, Nr. 16-585) ir nepateikę ar pateikę nevisą informaciją apie turimą ar planuojamą įgyti išsilavinimą bei verslo planą, turi iki 2007 m. spalio 1 d. pateikti Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos reikalingus dokumentus.

3. P a v e d u Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos:

3.1. Per 10 darbo dienų nuo Taisyklių įsigaliojimo dienos informuoti tinkamus pareiškėjus raštu nurodant reikalaujamus dokumentus pateikti iki š. m. spalio 29 d.

Punkto pakeitimai:

Nr. 3D-424, 2007-09-25, Žin., 2007, Nr. 102-4176 (2007-09-29)

ŽEMĖS ŪKIO MINISTRĖ

KAZIMIRA DANUTĖ PRUNSKIENĖ

Nauja taisyklių redakcija

Galioja nuo 2009 m. balandžio 1 d.

Nr. 3D-201, 2009-03-27, Žin., 2009, Nr. 35-1344 (2009-03-31)

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro
2007 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. 3D 345
(Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro
2009 m. kovo 27d. įsakymo Nr. 3D-201
redakcija)

LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2007–2013 METŲ PROGRAMOS PRIEMONĖS „JAUNŪJŲ ŪKININKŲ ĮSIKŪRIMAS“ ĮGYVENDINIMO TAISYKLĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ įgyvendinimo taisyklės (toliau – taisyklės) parengtos vadovaujantis 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai (OL 2005 L 277, p. 1) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. sausio 19 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 74/2009 (OL 2009 L 30, p. 100), 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1974/2006, nustatančiu išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai taikymo taisykles (OL 2006 L 368, p. 15), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2008 m. lapkričio 27 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1175/2008 (OL 2008 L 318, p. 6), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. vasario 13 d. nutarimu Nr. 189 „Dėl valstybės institucijų, savivaldybių ir kitų juridinių asmenų, atsakingų už Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai priemonių įgyvendinimą, paskyrimo“ (Žin., 2007, Nr. 22-839), Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programa, patvirtinta 2007 m. spalio 19 d. Komisijos sprendimu Nr. C (2007) 5076 (toliau – programa), ir Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos administravimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. balandžio 6 d. įsakymu Nr. 3D-153 (Žin., 2007, Nr. 41-1562; 2009, Nr. 21-834) (toliau – Programos administravimo taisyklės).

II. ŠIOSE TAISYKLĖSE VARTOJAMI SUTRUMPINIMAI IR SĄVOKOS

2. Šiose taisyklėse vartojami sutrumpinimai:

Ministerija – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija.

Agentūra – Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos.

EB – Europos Bendrija.

EŽŪFKP – Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai.

3. Šiose taisyklėse vartojamos sąvokos:

Jaunasis ūkininkas – asmuo, kuris teikdamas paramos paraišką atitinka šiuos reikalavimus:

yra jaunesnis kaip 40 metų, bet ne jaunesnis kaip 18 metų amžiaus;

turi pakankamai profesinių įgūdžių ir kompetencijos (pateikiamas vienas iš ūkininko profesinį pasirengimą ūkininkauti įrodančių dokumentų, nurodytų Ūkininko arba jo partnerio (partnerių) profesinio pasirengimo ūkininkauti reikalavimų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. 3D-131 (Žin., 2003, Nr. 33-1388; 2007, Nr. 76-3022);

pateikia ūkininkavimo veiklos plėtros verslo planą;

pirmą kartą kuriasi kaip žemės ūkio valdos ir ūkio (toliau – valdos) valdytojas savo vardu;

yra įregistravęs žemės ūkio valdą ir ūkį teisės aktų nustatyta tvarka ne anksčiau kaip prieš 2 metus iki paramos paraiškos pateikimo;

dalyvauja žemės ūkio produktų apdirbimo, apdorojimo, gamybos ir paruošimo realizuoti procesuose ir užsiima savo ūkio vadyba.

Jaunojo ūkininko įsikūrimas – procesas, kai jaunesnis kaip 40 metų amžiaus fizinis asmuo registruotoje žemės valdoje (ūkyje) susikuria sąlygas, reikalingas ūkininkauti toje vietovėje. Jaunojo ūkininko įsikūrimo pradžia laikoma paramos paraiškos kartu su visais reikalingais dokumentais (reglamento (EB) Nr. 1698/2005 22 straipsnis) pateikimo data.

Projekto įgyvendinimo laikotarpis – laikotarpis nuo paraiškos užregistravimo Agentūroje datos iki paskutinio mokėjimo prašymo ir projekto įgyvendinimo ataskaitos pateikimo Agentūrai datos.

Projekto kontrolės laikotarpis – penkerių metų laikotarpis nuo paramos sutarties pasirašymo dienos, per kurį tikrinama, kaip paramos gavėjas laikosi projekte ir paramos sutartyje numatytų įsipareigojimų.

Žemės ūkio valdos padalijimas (toliau – valdos padalijimas) – atvejis, kai asmenys, pretenduojantys gauti paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, iš fizinio asmens žemės ūkio valdos išregistruotus (-ą) žemės sklypus (-ą) įsigyja nuosavybės teise, įregistruoja jų (-o) pagrindu vieną ar kelias valdas ir ten įsikuria.

4. Kitos šiose taisyklėse vartojamos sąvokos apibrėžtos Programoje, Programos administravimo taisyklėse ir kituose teisės aktuose.

III. PRIEMONĖS TIKSLAI

5. **Bendrasis tikslas** – gerinti žemės ir maisto ūkio konkurencingumą, skatinti jaunosius ūkininkus imtis žemės ūkio veiklos ir neutralizuoti ūkininkų senėjimo demografiją daugelyje kaimo vietovių, gerinti gyvenimo kokybę, suteikti galimybes jaunesiems ūkininkams užsitikrinti pakankamas pajamas ir tinkamą gyvenimo lygį sau, šeimos nariams ir kitiems jų ūkiuose dirbantiems asmenims.

6. Specialieji tikslai:

6.1. siekti, kad jaunesni ūkininkai diegtų naujas technologijas, kurtų naują verslo aplinką;

6.2. didinti paramą gavusių jaunųjų ūkininkų dalį nuo visų paramą gavusių ūkininkų skaičiaus;

6.3. didinti ūkių plotus.

7. **Veiklos tikslas** – jaunųjų ūkininkų įsikūrimas.

IV. REMIAMA VEIKLA

8. Pagal programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ (toliau – priemonė) yra remiamas jaunųjų ūkininkų įsikūrimas, kai šie patys asmeniškai dalyvauja žemės ūkio produktų gamybos, apdorojimo, paruošimo realizacijai ir ūkio vadybos procese.

V. LĖŠOS PRIEMONEI ĮGYVENDINTI IR PARAMOS DYDIS

9. Parama skiriama už paramos paraiškos pateikimo metu naudojamą ŽŪN plotą ir už ŽŪN plotą, kuri pareiškėjas įsipareigoja turėti iki paskutinio mokėjimo prašymo pateikimo datos, jei pareiškėjas paramos paraiškos pateikimo dieną neturi reikalaujamo minimalaus nuosavybės teise valdomo ŽŪN ploto, ir atsižvelgiant į tinkamas finansuoti išlaidas be pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM).

10. Kuriant gyvulininkystės, augalininkystės arba mišrų ūkį pareiškėjas nuosavybės teise turi valdyti ne mažesni kaip 12 ha ŽŪN plotą (per 5 metus nuo paramos paraiškos pateikimo įsipareigojama išplėsti savo valdą iki ne mažesnio kaip 20 ha nuosavybės teise priklausančio ŽŪN ploto), kuriant daržininkystės, uogininkystės, vaistažolininkystės, gėlininkystės ūkį, – ne mažesni kaip 4 ha ŽŪN plotą, o kuriant sodininkystės ūkį, – ne mažesni kaip 8 ha ŽŪN plotą. Jei pareiškėjas paramos paraiškos pateikimo dieną neturi reikalaujamo minimalaus nuosavybės teise valdomo ŽŪN ploto, jis turi pateikti dokumentus ar pasižadėjimą, įrodančius, kad iki paskutinio mokėjimo prašymo pateikimo datos turės reikiamą nuosavybės teise naudojamą ŽŪN plotą.

11. Kuriant gyvulininkystės, augalininkystės arba mišrų ūkį už 1 ha ŽŪN skiriama 3 452 Lt (trys tūkstančiai keturi šimtai penkiasdešimt du litai).

12. Kuriant specializuotą (kai ūkyje ne mažiau kaip 40 proc. ŽŪN yra užsiimama specializuota veikla) daržininkystės, uogininkystės, vaistažolininkystės, gėlininkystės, sodininkystės ūkį už 1 ha ŽŪN skiriama 6 906 Lt (šeši tūkstančiai devyni šimtai šeši litai). Ši parama skiriama už tą ŽŪN plotą, kuris yra užsodintas ir (arba) planuojamas užsodinti per 2 metus po paramos paraiškos pateikimo minėtos specializacijos augalais, o už likusį ŽŪN plotą, kuris nėra ir nebus užsodintas specializuotos produkcijos augalais, skiriama 3 452 Lt (trys tūkstančiai keturi šimtai penkiasdešimt du litai) už 1 ha ŽŪN. Parama už specializuota produkcija užsodintą ŽŪN plotą, kuris viršija paraiškoje nurodytą prognozuojamą užsodinti ŽŪN plotą, nėra skiriama.

13. Specializacija naujai besikuriančiam specializuotam (daržininkystės, uogininkystės, vaistažolininkystės, gėlininkystės, sodininkystės) ūkiui nustatoma atsižvelgiant į per 2 metus po paramos paraiškos pateikimo

planuojamą užsodinti specializuotais augalais ŽŪN plotą ir likusiu projekto kontrolės laikotarpiu šių ŽŪN ploto vidurkis negali būti mažesnis už plotą, už kurį buvo skirta parama.

14. Kuriant specializuotą daržininkystės ūkį verslo plane turi būti nurodoma, kaip bus vykdoma rotacija ir jai naudojami plotai. Šis reikalavimas netaikomas kitiems specializuotiems ūkiams.

15. Kuriant specializuotus daržininkystės, uogininkystės, vaistažolininkystės, gėlininkystės ir sodininkystės ūkius, kai ne visas ŽŪN plotas yra užsodintas vienos specializacijos augalais, 1 ha ŽŪN plotas, apsodintas daržovėmis, uogomis, vaistažolėmis, gėlėmis, prilyginamas 2 ha ŽŪN plotui, apsodintam sodais.

16. Didžiausia paramos suma vienam ūkiui arba, jeigu kuriasi sutuoktiniai, atitinkantys visus šios priemonės reikalavimus, bendra jų prašoma paramos suma negali viršyti 138 112 Lt (vieno šimto trisdešimt aštuonių tūkstančių vieno šimto dvylikos litų), kaip nustatyta Tarybos reglamento (EB) 1698/2005 priede. Teikiant paramą pagal šią priemonę ir kompensuojant palūkanas bendra paramos suma negali viršyti 241 696 Lt (dvių šimtų keturiasdešimt vieno tūkstančio šešių šimtų devyniasdešimt šešių litų).

17. Pareiškėjas, dalyvaujantis šioje priemonėje, tuo pačiu metu negali dalyvauti kitose investicinėse programos priemonėse, išskyrus programos priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ pirmąją veiklos sritį. Pakartotinai investicinės paramos galima kreiptis tik įgyvendinus ankstesnįjį EB lėšomis finansuojamą projektą, t. y. ne anksčiau kaip pateikus paskutinį mokėjimo prašymą ir galutinę projekto įgyvendinimo ataskaitą.

18. Paramos dydis projektui priklauso nuo naudojamo ŽŪN ploto ir tinkamų finansuoti išlaidų be PVM. ŽŪN plotas nustatomas pagal VĮ Registrų centro nekilnojamojo turto registro duomenis. Esant keliems to paties sklypo bendrasavininkiams ŽŪN plotas apskaičiuojamas pagal pateiktus notaro patvirtintus dokumentus, patvirtinančius, kiek kiekvienas bendrasavininkis sklype valdo ŽŪN (naudojimosi žeme susitarimas ir t. t.). Šie notaro patvirtinti dokumentai turi būti registruojami VĮ Registrų centre.

VI. GALIMI PAREIŠKĖJAI

19. Dėl paramos gali kreiptis jaunas ūkininkas, kaip jis yra apibrėžtas šių taisyklių 3 punkte.

20. Paramos paraiškos, teikiamos su projekto partneriais, nepriimamos.

21. Pareiškėjui mirus po paramos paraiškos pateikimo, bet prieš sprendimo skirti paramą priėmimą, paramos paraiška išregistruojama.

22. Paramos gavėjui mirus ar esant nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybėms, dėl kurių paramos gavėjas negali vykdyti prisiimtų įsipareigojimų po sprendimo skirti paramą priėmimo, parama gali būti mokama asmeniui, perimančiam paramos gavėjo įsipareigojimus ir tęsiančiam veiklą, tačiau su sąlyga, kad jis atitiks pareiškėjo tinkamumo kriterijus įsipareigojimų perėmimo metu.

23. Pareiškėjas / paramos gavėjas įgaliojimą veikti jo vardu kitam asmeniui gali suteikti tik iškilus nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybėms.

VII. NETINKAMI PAREIŠKĖJAI

24. Pareiškėjui parama negali būti suteikiama, jei:

24.1. jam yra iškelta byla dėl bankroto arba jis likviduojamas;

24.2. paramos paraiškoje arba pridedamuose dokumentuose ar pagal Agentūros paklausimą pateiktuose dokumentuose Agentūrai pateikė neteisingą informaciją;

24.3. yra priimtas galutinis sprendimas dėl:

24.3.1. pareiškėjo kitos sutarties dėl paramos skyrimo iš EB ir (arba) Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų pažeidimo. Tokiu atveju pareiškėjas neturi teisės pretenduoti į paramą vienerius metus nuo galutinio sprendimo priėmimo;

24.3.2. paramos mokėjimo nutraukimo dėl padaryto pažeidimo. Tokiu atveju pareiškėjas neturi teisės pretenduoti į paramą vienerius metus nuo galutinio sprendimo priėmimo;

24.3.3. pareiškėjo įvykdytos nusikalstamos veikos ar administracinio teisės pažeidimo, susijusio su parama. Tokiu atveju pareiškėjas neturi teisės pretenduoti į paramą dvejus metus nuo galutinio sprendimo priėmimo;

24.4. dėl subjektyvių priežasčių neįvykdęs ankstesnio projekto verslo plane užsibrėžtų tikslų ir priežiūros rodiklių, netenka teisės kreiptis paramos pagal investicines priemones iki tol, kol nebus pašalinti veiklos trūkumai.

VIII. TINKAMUMO GAUTI PARAMĄ KRITERIJAI

25. Pareiškėjo tinkamumas gauti paramą vertinamas pagal paramos paraiškos pateikimo dieną pareiškėjo pateiktus ir atitinkamais dokumentais pagrįstus duomenis, viešuosiuose registruose esančius duomenis, taip pat pagal dokumentus ir informaciją, gautą iš pareiškėjo po Agentūros paklausimo (-ų) (netaikoma tam ŽŪN plotui, kuris bus įsigytas iki paskutinio mokėjimo prašymo pateikimo datos, jei pareiškėjas neturi reikalaujamo ŽŪN ploto paramos paraiškos pateikimo metu). Jei viešuosiuose registruose esantys duomenys ir pareiškėjo pateikti duomenys skiriasi, Agentūra vadovaujasi viešuosiuose registruose esančiais duomenimis.

Tinkamumo gauti paramą (toliau – tinkamumo kriterijai) kriterijai yra šie:

25.1. projektas atitinka taisyklių III skyriuje nurodytus tikslus;

25.2. projekto veikla ir išlaidos yra susijusios su priemonės remiama veikla;

25.3. pareiškėjas neturi įsiskolinimų Lietuvos Respublikos biudžetui ir Valstybinio socialinio draudimo fondui (atitiktis šiam kriterijui gali būti tikslinama paramos paraiškos vertinimo metu);

25.4. pareiškėjas užtikrina, kad išlaidos, kurioms finansuoti prašoma paramos, nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir EB fondų;

25.5. pareiškėjas užtikrina tinkamą projekto finansavimo šaltinį – skolintas lėšas, paramos lėšas, iš projekte numatytos veiklos gautinas lėšas, kuris turi būti pagrįstas verslo plano finansinių ataskaitų duomenimis. Skolintos lėšos pagrindžiamos su paramos paraiška pateikiant dokumentus, įrodančius paskolos suteikimo galimybę (atitiktis šiam kriterijui gali būti tikslinama paramos paraiškos vertinimo metu). Iki pirmojo mokėjimo prašymo pateikimo, jei projektas ar projekto dalis įgyvendinama skolintomis lėšomis, paramos gavėjas Agentūrai turi pateikti pasirašytą paskolos sutartį projektui ar projekto daliai finansuoti arba raštu patvirtinti, kad projektą ar atitinkamą projekto dalį įgyvendins nuosavomis lėšomis arba skolintomis iš fizinių ir (arba) juridinių asmenų lėšomis. Agentūra neatsako už kreditoriaus turimų lėšų patikimumą, realumą, prievolių vykdymą Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka bei už kreditoriaus ir paskolos gavėjo įsipareigojimų nevykdymą;

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-80L](#), 2009-10-26, Žin., 2009, Nr. 129-5617 (2009-10-29)

25.6. pareiškėjas tvarko ir (arba) įsipareigoja nuo paramos paraiškos pateikimo dienos tvarkyti buhalterinę apskaitą pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytus reikalavimus (ūkininkai privalo tvarkyti buhalterinę apskaitą, vadovaudamiesi Ūkininko ūkio veiklos buhalterinės apskaitos tvarkymo supaprastintąja apskaitos sistema rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. gegužės 11 d. įsakymu Nr. 3D-266 (Žin., 2005, Nr. 62-2216) arba Ūkininko ūkio ir gyventojų, kurie neįregistravę ūkininko ūkio verčiasi individualia žemės ūkio veikla, veiklos buhalterinės apskaitos tvarkymo dvejybine apskaitos sistema rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. 3D-491 (Žin., 2006, Nr. 140-5367) (sudaromas balansas ir pelno (nuostolių) ataskaita);

25.7. pareiškėjas be rašytinio Agentūros sutikimo įsipareigoja nekeisti projekto įgyvendinimo vietos ir sąlygų (vykdyti verslo plane numatytą žemės ūkio veiklą), neparduoti ir kitaip neperleisti kitam asmeniui už paramos lėšas įgyto turto mažiausiai penkerius metus nuo paramos sutarties pasirašymo datos;

25.8. jei pareiškėjas yra perėmęs ūkį pagal programos priemonę „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“, jis turi vykdyti perėmėjui nurodytus įsipareigojimus per visą penkerių metų laikotarpį nuo ūkio perėmimo;

25.9. pareiškėjas, kuriantis gyvulininkystės, augalininkystės arba mišrų ūkį, per 5 metus nuo paramos paraiškos pateikimo įsipareigoja išplėsti savo valdą iki ne mažesnio kaip 20 ha nuosavybės teise priklausančio ŽŪN ploto, verslo plane numatydamas tokias galimybes bei reikalingas lėšas. Specializuotiems ūkiams nėra taikomas reikalavimas išplėsti savo ūkį;

25.10. paramos gavėjas turi išlaikyti tokio pat dydžio ŽŪN plotą, kuris negali būti mažesnis už ŽŪN plotą, už kurį buvo suteikta parama, iki projekto kontrolės laikotarpio pabaigos;

25.11. pareiškėjas, kuriantis specializuotą daržininkystės, uogininkystės, vaistažolininkystės, gėlininkystės, sodininkystės ūkį, įsipareigoja išlaikyti specializaciją ir specializuota žemės ūkio produkcija užsodintą ŽŪN plotą (kaip nurodoma taisyklių 15 punkte) nuo paramos sutarties pasirašymo datos iki kontrolės laikotarpio pabaigos. Naujai besikuriantis ūkis specializaciją ir specializuota žemės ūkio produkcija užsodintą ŽŪN plotą (kaip nurodoma taisyklių 13 punkte) turi išlaikyti nuo antrų prognozinių metų iki kontrolės laikotarpio pabaigos;

25.12. jei pareiškėjas paramos paraiškos pateikimo dieną neturi reikiamo nuosavybės teise valdomo ŽŪN ploto, jis pateikia įsipareigojimą turėti reikiamą nuosavybės teise valdomą ŽŪN plotą arba įrodymo dokumentus, kad ketina įsigyti reikiamą nuosavybės teise valdomą ŽŪN plotą iki paskutinio mokėjimo prašymo pateikimo dienos. Pateikiamuose dokumentuose turi būti nurodoma, kad planuojamas įgyti ŽŪN plotas yra ne mažesnis, nei

numatyta paramos paraiškoje. Paramos dydis nepriklauso nuo didesnio įsigyto ŽŪN ploto, nei buvo nurodyta paramos paraiškoje. Neįgijus paramos paraiškoje nurodyto nuosavybės teise valdomo ŽŪN ploto, už kurį prašoma paramos, iki paskutinio mokėjimo prašymo pateikimo dienos, paramos gavėjui taikoma sankcija, numatyta šių taisyklių 72 punkte;

25.13. jei dalis valdos kuriama nuomojamoje žemėje ar kitais pagrindais valdomoje žemėje, turi būti sudarytos žemės valdymo sutartys ir užtikrinamas nepertraukiamas naudojimas ja visu projekto įgyvendinimo ir projekto kontrolės laikotarpiu (jei žemė yra valdoma nuomos, panaudos ar kitais pagrindais, atitinkamos sutartys, kuriose nurodytas ŽŪN plotas, turi būti įregistruotos VĮ Registrų centre). Tai yra, jeigu projekto įgyvendinimo laikotarpiu ir (arba) projekto kontrolės laikotarpiu žemės valdymo sutartys bus nutrauktos ar baigsis jų galiojimo laikas, turi būti išsinuomotas ar kitais teisėtais pagrindais valdomas tas pats arba kitas sklypas su tokiu pat ŽŪN plotu (atitinkamos sutartys turi būti įregistruotos VĮ Registrų centre). Šios sutartys, kurios paraiškos pateikimo dieną buvo sudarytos, tačiau nebuvo įregistruotos VĮ Registrų centre, turėtų būti įregistruotos per Agentūros nustatytą terminą;

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-801](#), 2009-10-26, Žin., 2009, Nr. 129-5617 (2009-10-29)

25.14. nekilnojamas turtas (pastatas), į kurį investuojama, turi priklausyti pareiškėjui arba pareiškėjui ir jo sutuoktiniui nuosavybės teise, arba pareiškėjui bendrosios dalinės nuosavybės teise, kai nekilnojamojo turto naudojimo tvarka nustatyta notariškai patvirtintoje sutartyje ir pareiškėjas investuoja į savo dalį. ŽŪN, kuriose įveisiamas naujas sodas bei žemė po esamais ir (arba) numatomais statyti pastatais pareiškėjo gali būti nuomojama arba kitaip užtikrinamas teisėtas naudojimas ja ne trumpesniai kaip 10 metų laikotarpiui nuo paramos sutarties pasirašymo dienos. Jei ŽŪN yra valdomos nuomos, panaudos ar kitais pagrindais, nuomos, panaudos sutartys turi būti įregistruotos VĮ Registrų centre. Nuomos, panaudos sutartyje ar kitais pagrindais naudojamų ŽŪN valdymo ir naudojimo teisę suteikiančiuose dokumentuose turi būti aptarta naujo sodo įveisimo galimybė;

25.15. gali būti remiamas tik vienas iš sutuoktinių (reikalingas sutuoktinio pritarimas projektui vykdyti), kuris kuriasi pirmą kartą, o valda ir ūkis nebuvo perregistruota pareiškėjo pagal šią priemonę vardu arba sutuoktinio vardu;

25.16. abiejų sutuoktinių įsikūrimas gali būti remiamas tuo atveju, jei jie pirmą kartą kuria atskirus ūkius ir kiekvienas iš jų atitinka visus šios priemonės reikalavimus. Jei kuriasi sutuoktiniai ir kiekvienas iš jų atitinka visus šios priemonės tinkamumo kriterijus, bendra jų prašoma paramos suma negali viršyti šių taisyklių 16 punkte nustatytos maksimalios paramos sumos;

25.17. jeigu vieno iš sutuoktinių valda arba ūkis įregistruoti daugiau kaip prieš 2 metus iki paramos paraiškos pateikimo, parama įsikurti neskiriama nė vienam sutuoktiniui. Taip pat parama neskiriama vieno sutuoktinio valdos dalį perregistravus kitam sutuoktiniui;

25.18. jeigu vieno iš sutuoktinių valda ir (arba) ūkis buvo išregistruoti prieš jo sutuoktiniui pateikiant paramos paraišką, parama negali būti suteikiama nė vienam iš sutuoktinių;

25.19. jei valda buvo padalyta ne anksčiau kaip prieš dvejus metus ir įsikuriama dalyje tos padalytos valdos, siekiant išvengti ūkių skaidymo, pareiškėjas privalo įsigyti (išsinuomoti, kitais teisėtais pagrindais įsigyti) tokio pat dydžio ŽŪN plotą, kurį įgijo nuosavybės teise iš padalytos valdos. Papildomas ŽŪN plotas gali būti įsigijamas (išsinuomojamas, kitais teisėtais pagrindais įsigytas) iš kitos padalytos valdos, tačiau ne iš tos valdos, kurios dalyje įsikuriama. Šis reikalavimas taikomas ir tuo atveju, kai paramos kreipiasi daugiau kaip vienas pareiškėjas, nuosavybės teise iš fizinio asmens įsigijęs ŽŪN iš padalytos valdos ne anksčiau kaip prieš 2 metus. Jei pareiškėjai, besikuriantys padalytoje valdoje, įsigyja (išsinuomuoja, kitais teisėtais pagrindais įsigyja) tokio pat dydžio ŽŪN plotą, kurį gavo iš padalytos valdos, jiems visiems bendrai skiriama paramos suma negali viršyti taisyklių 16 punkte numatytos didžiausios paramos sumos. Tuo atveju, jeigu atliekant paraiškų vertinimą nustatoma, kad paramos kreipiasi daugiau kaip vienas pareiškėjas, nuosavybės teise įsigijęs ŽŪN iš padalytos valdos ne anksčiau kaip prieš 2 metus, ir papildomai neįsigijęs (neišsinuomojęs, kitais teisėtais pagrindais neįsigijęs) ŽŪN, pareiškėjui suteikiama 40 kalendorinių dienų įsigyti (išsinuomoti, kitais teisėtais pagrindais įsigyti) tokio pat dydžio ŽŪN plotą, kurį gavo iš padalytos valdos. Pareiškėjui, per 40 kalendorinių dienų suteiktą terminą neįsigijus (neišsinuomojus, kitais teisėtais pagrindais neįsigijus) tokio pat dydžio ŽŪN ploto, kurį gavo iš padalytos valdos, parama neskiriama;

25.20. pareiškėjas įsipareigoja, esant draudimo paslaugų prieinamumui, apdrausti turtą, kuriam įsigyti ar sukurti bus panaudota parama, ne trumpesniai kaip 5 metų laikotarpiui nuo paramos sutarties pasirašymo dienos (didžiausiu turto atkuriamosios vertės draudimu nuo visų galimų rizikos atvejų projekto įgyvendinimo laikotarpiu, o įgyvendinus projektą – likutine verte, atsižvelgiant į atitinkamos rūšies turto naudojimo laiką ir taikomas turto nusidėvėjimo normas);

25.21. jeigu pareiškėjas yra išklauses tik minimalią ūkininkavimo pradmenų programą (1992–1999 metų mokymo programa arba mokymo programos, kurių kodai 1620205, 261062102, 261062110), jis turi įsipareigoti per 36 mėnesių laikotarpį nuo sprendimo skirti paramą priėmimo datos įgyti toliau nurodytą išsilavinimą, verslo plane turi būti pagrįsta, kad jis:

25.21.1. įgis profesinį žemės ūkio srities išsilavinimą arba mokysis profesinėje mokykloje žemės ūkio specialybės ne mažiau kaip 2 mokslo metus arba;

25.21.2. įgis aukštąjį žemės ūkio srities išsilavinimą arba surinks ne mažiau kaip 80 kreditų arba 3200 akademinį valandų arba;

25.21.3. išklauses Jaunųjų ūkininkų kompetencijos ugdymo programą (kodas 296162026);

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-386](#), 2009-05-28, Žin., 2009, Nr. 66-2648 (2009-06-04)

25.22. pareiškėjas turi įsipareigoti projekto įgyvendinimo laikotarpiu, bet ne vėliau kaip per 24 arba 36 mėn. (jeigu turtas įgyjamas išperkamąja nuoma) nuo sutarties pasirašymo gilinti profesines ūkininkavimo žinias (išskyrus tuos pareiškėjus, kurie dar mokosi žemės ūkio specialybių profesinėse ar aukštosiose mokyklose, ar projekto įgyvendinimo metu įgijo žemės ūkio išsilavinimą arba mokosi ar baigė Jaunųjų ūkininkų kompetencijos ugdymo programą). Ūkininkavimo žinių gilinimo trukmė turi būti ne trumpesnė kaip 30 val., Agentūrai ne vėliau kaip per 24 mėn. arba 36 mėn. (jeigu turtas įgyjamas išperkamąja nuoma) nuo sutarties pasirašymo turi būti pateikiami profesinių ūkininkavimo žinių gilinimo įrodymo dokumentai – mokymo kursų, seminarų, lauko dienų, susijusių su žemės ūkio veikla, baigimo pažymėjimų ar kitų dokumentų, įrodančių kvalifikacijos tobulinimą, kopijos;

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-386](#), 2009-05-28, Žin., 2009, Nr. 66-2648 (2009-06-04)

Nr. [3D-801](#), 2009-10-26, Žin., 2009, Nr. 129-5617 (2009-10-29)

25.23. pareiškėjas verslo plane, kuris yra nustatytos formos šių taisyklių priedas ir pateikiamas kartu su paramos paraiška, įrodo, kad ūkis atitiks ekonominio gyvybingumo rodiklius, nustatytus Ūkio subjekto, siekiančių pasinaudoti parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos ir Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 metų veiksmų programos priemones, ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. kovo 16 d. įsakymu Nr. 3D-117 (Žin., 2007, Nr. 34-1250; 2008, Nr. 143-5735). Verslo plano atitiktis ekonominio gyvybingumo rodikliams tikrinama tinkamumo vertinimo metu. Skolos rodiklis vertinamas ataskaitiniais metais ir visu planuojamu laikotarpiu, o pelningumo rodiklis vertinamas 4-aisiais ir 5-aisiais projekto kontrolės metais;

25.24. pareiškėjas įsipareigoja, kad ūkis, atsižvelgiant į jo veiklos pobūdį, atitiks esamus higienos, aplinkosaugos ir gyvūnų gerovės reikalavimus (Lietuvos Respublikos gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas (Žin., 1997, Nr. 108-2728); Lietuvos Respublikos augalų apsaugos įstatymas (Žin., 1995, Nr. 90-2013; 2003, Nr. 102-4583); Specialios žemės ir miško naudojimo sąlygos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 (Žin., 1992, Nr. 22-652; 1995, Nr. 2-43); Lietuvos Respublikos pašarų įstatymas (Žin., 2000, Nr. 34-952; 2004, Nr. 73-2541); Ūkinės paskirties gyvūnų gerovės reikalavimai, patvirtinti Lietuvos Respublikos valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2002 m. gegužės 16 d. įsakymu Nr. 223 (Žin., 2002, Nr. 51-1974); Skerdžiamųjų arba žudomųjų gyvūnų gerovės reikalavimai, patvirtinti Lietuvos Respublikos valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2002 m. gruodžio 11 d. įsakymu Nr. 659 (Žin., 2002, Nr. 126-5747) per ne ilgesnį kaip 36 mėnesių laikotarpį nuo įsikūrimo;

25.25. investicijos turi atitikti EB darbo saugos reikalavimus (Techninis reglamentas „Mašinų sauga“, patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2000 m. kovo 6 d. įsakymu Nr. 28 (Žin., 2000, Nr. 23-601; 2007, Nr. 129-5249), Elektrotechninių gaminių saugos techninis reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos standartizacijos departamento direktoriaus 1999 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. 351/61 (Žin., 1999, Nr. 90-2663; 2001, Nr. 54-1932);

25.26. jei projekte numatyti statybos ar infrastruktūros įrengimo darbai, jei reikia, iki paramos sutarties pasirašymo datos, turi būti pateiktas aplinkosaugos institucijos išankstinis projekto įvertinimas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 701 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.05.05:2004 „Statinio projekto aplinkos apsaugos dalis“ patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 50-1675);

25.27. turi būti pateikiama statinio techninio projekto ekonominės dalies ekspertizės išvada (investiciniuose projektuose numatytiems statybos bei rekonstravimo darbams turi būti parengtas statinių techninis projektas (pateikiamos statinio techninio projekto bendroji, sklypo sutvarkymo (sklypo plano), architektūros, technologijos ir statybos skaičiuojamosios kainos nustatymo dalys), gautas statybos leidimas, išskyrus nesudėtingus (tarp jų laikinus) statinius (Statybos techninis reglamentas STR 1.01.07:2002 „Nesudėtingi (tarp jų laikini) statiniai“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. balandžio 16 d. įsakymu Nr. 184 (Žin., 2002, Nr. 43-1639). Žemės ūkio paskirties statinių projektams turi būti atlikta statinio techninio projekto statybos skaičiuojamosios kainos dalies ekspertizė, vadovaujantis Statybos techniniu reglamentu STR 1.06.03:2002 „Statinio projekto ekspertizė ir statinio ekspertizė“, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 214 (Žin., 2002, Nr. 55-2200). Ekspertizės išvada turi būti parengta įstaigos, turinčios teisę užsiimti šia veikla. Jei projekte numatyta statyba ir (arba) rekonstrukcija, bet jai paramos neprašoma, šie dokumentai neteikiami). Statybos ir (arba) rekonstrukcijos leidimas gali būti pateikiamas ne vėliau kaip iki paramos sutarties pasirašymu;

25.28. pareiškėjas įsipareigoja laikytis Geros ūkininkavimo praktikos ir sėjomainos reikalavimų (Verslo plane turi būti nurodoma rotacija ir jai naudojami plotai), o jo ŽŪN ir (arba) pasėliai bus geros agrarinės būklės, kaip tai nustato galiojantys teisės aktai (Geros ūkininkavimo praktikos reikalavimai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programą, patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. 3D-148 (Žin., 2007, Nr. 41-1557). Sėjomaina taikoma kuriantiems gyvulininkystės, augalininkystės, mišrų arba daržininkystės ūkį;

25.29. parama teikiama žemės ūkio produktų, kurie išvardyti EB steigimo sutarties I priede, gamybai, išskyrus žuvininkystės produktus, cukrinius runkelius, apynius;

25.30. parama negali būti skiriama investicijoms į bitininkystės, vaisių ir daržovių sektorius, jei tokia pat parama gali būti skiriama iš kitų fondų;

IX. TINKAMOS IR NETINKAMOS FINANSUOTI IŠLAIDOS

26. Projekto įgyvendinimo trukmė turi būti nurodyta paramos paraiškoje ir negali viršyti 24 arba 36 mėnesių nuo paramos sutarties pasirašymo dienos, jeigu turtas įgyjamas išperkamąja nuoma, nuo sprendimo skirti paramą priėmimo dienos.

27. Projekte turi būti numatytos išlaidos, kurios yra susijusios su projekto įgyvendinimu. Perkamos prekės turi būti naujos, atitinkančios Lietuvos Respublikos ir EB teisės aktų nustatytus reikalavimus. Paramos lėšomis finansuojamos tik tinkamos finansuoti ir projektui įgyvendinti būtinos išlaidos, padarytos laikantis pirkimo procedūrų, nustatytų Programos administravimo taisyklėse. Tinkamos finansuoti išlaidos turi būti aiškiai išvardytos pagal išlaidų kategorijas, o ne pateikiamos bendra suma. Tinkamų finansuoti išlaidų sumai pagrįsti turi būti pateikiamas bent vienas komercinis pasiūlymas, jei iki paramos paraiškos pateikimo prekių, paslaugų ar darbų pirkimai neatlikti. Jei pareiškėjas iki paramos paraiškos pateikimo patyrė ir apmokėjo dalį ar visas su projekto įgyvendinimu susijusias išlaidas, kartu su paramos paraiška pateikiama įvykdyto konkurso arba apklausos prekėms, paslaugoms ar darbams pirkti (jei nėra nustatyti didžiausieji išlaidų įkainiai, išskyrus žemės ūkio paskirties statinių, statinių kaimo vietovėse ir kitų statinių statybos ir (arba) rekonstrukcijos finansavimo atvejį, kai pareiškėjas arba paramos gavėjas gali vadovautis statinių didžiausiais įkainiais, nurodytais Tinkamų finansuoti išlaidų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės didžiausiųjų įkainių nustatymo metodikoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. 3D-330 (Žin., 2007, Nr. 78-3158; 2008, Nr. 122-4638) arba ministerijos nustatyta pirkimų tvarka) dokumentacija, išskyrus atvejus, kai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų dydį nustato Agentūros parinkti nepriklausomi ekspertai (toliau – ekspertai) ar Agentūros direktoriaus įsakymu sudaryta ekspertų darbo grupė (toliau – ekspertų darbo grupė).

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-771](#), 2009-10-16, Žin., 2009, Nr. 125-5413 (2009-10-20)

28. Tinkamomis finansuoti pripažįstamos išlaidos:

28.1. būtinos projektui vykdyti ir numatytos paramos sutartyje;

28.2. pareiškėjo padarytos įgyvendinant projektą, bet ne anksčiau kaip nuo Europos Komisijos Kaimo plėtros komiteto pritarimo programai datos, t. y. nuo 2007 m. rugsėjo 19 d. (bet ne ankstesnės kaip 2 metų iki paramos paraiškos pateikimo). Tačiau šios išlaidos nefinansuojamos, jeigu parama projektui neskiriama arba išlaidos nėra nurodytos tinkamų finansuoti išlaidų sąraše pagal taisyklių 30 punktą arba jeigu jos padarytos nesilaikant pirkimo procedūrų, numatytų Programos administravimo taisyklėse arba jeigu patirtų tinkamų finansuoti išlaidų dydžio nenustatė ekspertai ar ekspertų darbo grupė;

28.3. faktiškai patirtos ir užregistruotos paramos gavėjo apskaitoje išlaidos, pagrįstos dokumentų originalais arba nustatyta tvarka patvirtintomis kopijomis.

29. Išperkamąją nuoma įsigyjamas turtas turi tapti paramos gavėjo nuosavybe iki projekto įgyvendinimo pabaigos.

30. Tinkamų finansuoti išlaidų kategorijos:

30.1. nauja žemės ūkio technika, įranga (šiai kategorijai negali būti priskirtos jokios transporto priemonės), technologiniai įrenginiai, kompiuterinė įranga, įskaitant programinę, N ir O kategorijų transporto priemonės, išskyrus G kategorijos transporto priemones, skirti projekto reikmėms (išperkamąją nuoma įsigyjamas turtas turi tapti paramos gavėjo nuosavybe iki projekto įgyvendinimo pabaigos). Jei įsigyjama teisės aktų nustatyta tvarka privaloma registruoti nauja žemės ūkio technika ar transporto priemonės buvo įregistruotos juridinio asmens, vykdančio žemės ūkio technikos ar transporto priemonių pardavimo veiklą, vardu, pareiškėjas turi pateikti to juridinio asmens raštišką patvirtinimą, įrodantį, kad žemės ūkio technika ar transporto priemonė nebuvo eksploatuota;

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-801](#), 2009-10-26, *Žin.*, 2009, Nr. 129-5617 (2009-10-29)

30.2. žemės ūkio paskirties žemė, kurios vertė neviršija 10 proc. visų tinkamų finansuoti išlaidų sumos, su sąlyga, kad ji bus naudojama tik žemės ūkio veiklai, ir tai pagrindžiama verslo plane;

30.3. naujų gamybinių pastatų, statinių statyba ir (arba) senų gamybinių pastatų, statinių rekonstrukcija;

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-801](#), 2009-10-26, *Žin.*, 2009, Nr. 129-5617 (2009-10-29)

30.4. infrastruktūra ūkininko valdoje, jei ji susijusi su žemės ūkio produktų gamyba ir (arba) apdorojimu, paruošimu realizacijai ir skirta tik ūkininko ūkio reikmėms:

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-801](#), 2009-10-26, *Žin.*, 2009, Nr. 129-5617 (2009-10-29)

30.4.1. kelių įrengimas ir (arba) rekonstrukcija;

30.4.2. vietinio vandentiekio ir vietinės kanalizacijos sistemų įrengimas ir (arba) rekonstrukcija;

30.4.3. drenažo įrengimas ir (arba) rekonstrukcija;

30.4.4. artezinių gręžinių, laistymo įrenginių įrengimas ir (arba) rekonstrukcija;

30.4.5. nedidelio galingumo iki 250 KW galios vėjo jėgainių statyba.

30.5. daugiamečių vaiskrūmių ir vaismedžių įsigijimas naujam sodui įveisti. ŽŪN, kuriose įveisiama naujas sodas, turi priklausyti pareiškėjui nuosavybės teise ir (arba) gali būti ne trumpesniam kaip 10 metų laikotarpiui nuo sprendimo skirti paramą priėmimo dienos nuomojamos, valdomos panaudos ar kitais pagrindais tik iš privačių asmenų;

30.6. bendrosios išlaidos. Finansuojama bendrųjų išlaidų dalis gali sudaryti iki 10 proc. kitų tinkamų finansuoti projekto išlaidų (ne daugiau kaip 5 proc. kitų tinkamų finansuoti projekto išlaidų gali būti skirta verslo planui rengti ir konsultacijoms projekto įgyvendinimo klausimais);

30.7. projekto viešinimo išlaidos (pagal Informavimo apie Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programą ir suteiktos paramos viešinimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. balandžio 26 d. įsakymu Nr. 3D-191 (*Žin.*, 2007, Nr. 48-1868).

31. Netinkamos finansuoti išlaidos:

31.1. išlaidos, nenumatytos projekte, nesusijusios su projektu ir remiama veikla ir neatitinkančios šių taisyklių 28 punkte nustatytų reikalavimų ir neįvardintos taisyklių 30 punkte;

31.2. trumpalaikis turtas;

31.3. paprastoji pakeitimo investicija – investicija turimam statiniui arba įrangai ar jų dalims pakeisti nauju statiniu ar įranga, neišplečiant gamybos pajėgumo daugiau nei 25 proc. arba iš esmės nepakeičiant gamybos ar naudojamos technologijos pobūdžio. Prieš 30 arba daugiau metų pastatyto ūkinio statinio nugriovimas ir jo pakeitimas nauju statiniu nelaikoma pakeitimo investicija. Prieš 5 metus ir seniau įsigytos bei ūkinėje veikloje naudojamos, neatitinkančios saugos reikalavimų ir neigiamą poveikį aplinkai darančios technikos ir (arba) įrangos pakeitimas nauja šiuolaikine technika ir (arba) įranga nelaikomi pakeitimui skirtomis investicijomis (Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo (Žin., 2001, Nr. 110-3992) 1 priedėlis);

31.4. išlaidos ar jų dalis, patirtos perkant prekes, darbus ar paslaugas, nesilaikant pirkimo procedūrų, numatytų Programos administravimo taisyklėse;

31.5. išlaidos, viršijančios Ministerijos nustatytus didžiausiuosius įkainius. Jei pagal pateiktus komercinius pasiūlymus išlaidų vertė yra didesnė už nustatytus didžiausiuosius įkainius, finansuojama pagal nustatytus didžiausiuosius įkainius (ši nuostata netaikoma žemės ūkio paskirties statinių, statinių kaimo vietovėse ir kitų statinių statybos ir (arba) rekonstrukcijos finansavimo atveju, kai pareiškėjas arba paramos gavėjas gali vadovautis statinių didžiausiais įkainiais, nurodytais Tinkamų finansuoti išlaidų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės didžiausiųjų įkainių nustatymo metodikoje, arba ministerijos nustatyta pirkimų tvarka). Jei pagal pateiktus komercinius pasiūlymus išlaidų vertė yra mažesnė negu pagal nustatytus didžiausiuosius įkainius, finansuojama pagal pasiūlyme pateiktą kainą;

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-771](#), 2009-10-16, Žin., 2009, Nr. 125-5413 (2009-10-20)

31.6. išlaidos, susijusios su nuomos sutartimi (taisyklių 30 punkte nurodytų investicijų nuoma), pavyzdžiui, nuomos mokestis, palūkanų mokėjimo, netiesioginės išlaidos, draudimo įmokos ar einamasis remontas;

31.7. žemės ūkio gamybos teisių ir licencijų įsigijimo išlaidos;

31.8. gyvūnų įsigijimo išlaidos.

32. Pirkimo ir (arba) importo pridėtinės vertės mokestis (toliau – PVM), kurį paramos gavėjas pagal Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymą (Žin., 2002, Nr. 35-1271) turi ar galėtų turėti galimybę įtraukti į PVM atskaitą (net jei tokio PVM paramos gavėjas į atskaitą neįtraukė) visais atvejais yra netinkamas finansuoti iš paramos lėšų.

X. PARAMOS PARAIŠKOS PILDYMAS, TEIKIMAS IR REGISTRAVIMAS

33. Paramos paraiškos forma pateikiama šių taisyklių 1 priede

34. Paramos paraiškos forma skelbiama Ministerijos ir Agentūros interneto svetainėse adresais: www.zum.lt ir www.nma.lt.

35. Paramos paraiška pildoma lietuvių kalba. Kita kalba užpildytos paramos paraiškos nepriimamos.

36. Paramos paraiška turi būti tinkamai užpildyta, pateikiant išsamią ir teisingą informaciją.

37. Prie paramos paraiškos turi būti pateiktas elektroninis paramos paraiškos variantas.

38. Elektroninis paramos paraiškos variantas įrašytas į kompaktinę plokštelę (CD).

39. Paramos paraiškas kartu su reikalaujamais priedais ir (arba) pridedamais dokumentais iš pareiškėjų priima ir registruoja Agentūra pagal numatomą projekto įgyvendinimo vietą Programos administravimo taisyklėse nurodytais adresais.

40. Paraiškos turi būti įteiktos pareiškėjo asmeniškai arba per įgaliotą asmenį. Kitais būdais (paštu, per kurjerį, faksu, el. paštu ir t. t.) teikiamos paraiškos nepriimamos.

41. Paramos paraiškos, pateiktos po kvietime nustatyto termino, nebus priimamos.

42. Kitos paramos paraiškos pildymo, teikimo ir registravimo procedūros nustatytos Programos administravimo taisyklėse.“

XI. PARAMOS PARAIŠKŲ VERTINIMAS

43. Užregistruota paramos paraiška vertinama Agentūroje vadovaujantis Programos administravimo taisyklėse nustatytais terminais.

43¹. Jei Agentūra nustato, kad pareiškėjas kuriasi padalytoje valdoje ir neatitinka taisyklių 25.19 punkto reikalavimų, ji apie tai informuoja pareiškėją nurodydama neatitikimus ir suteikdama pareiškėjui 40 kalendorinių dienų terminą nustatytam neatitikimui ištaisyti. Šis terminas neįskaičiuojamas į paraiškų vertinimo terminą.

44. Paramos paraiškos vertinamos bei jų vertinimo procesas organizuojamas vadovaujantis Programos administravimo taisyklėmis ir Agentūros nustatytais darbo procedūromis.

45. Sprendimas skirti paramą turi būti priimtas ne vėliau kaip per 18 mėnesių nuo jaunojo ūkininko įsikūrimo. Šis laikotarpis skaičiuojamas nuo paramos paraiškos pateikimo dienos.

XII. PROJEKTŲ PIRMUMO VERTINIMAS

46. Projektų pirmumas vertinamas pagal atitiktį šiems pirmumo kriterijams atmetimo būdu (atitiktis pirmumo kriterijams nustatoma atsižvelgiant į paramos paraiškos pateikimo metu pateiktus dokumentus. Projektai, atitinkantys pirmiau nurodytus kriterijus, vertinami pirmiau negu tie, kurie atitinka tolesnius kriterijus):

46.1. perimta valda ir (arba) perregistruojamas ūkis pagal Kaimo plėtros 2004–2006 metų plano priemonę „Ankstyvo pasitraukimo iš prekinės žemės ūkio gamybos rėmimas“ arba programos priemonę „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“ (prioritetiškumas teikiamas tik tuo atveju, kai perimama visa valda, išskyrus 3 ha, kuriuos perleidėjas gali pasilikti savo reikmėms);

46.2. pareiškėjas kaime gyvena ne trumpiau kaip 3 metus, šiuo atveju pradėdamas nuo ilgiausiai gyvenančiųjų kaimo vietovėje;

48.3. pareiškėjas turi aukštąjį žemės ūkio srities išsilavinimą;

46.4. ūkis kuriamas tik nuosavoje žemėje (netaikoma kuriantiems daržininkystės, vaistažolininkystės, uoginininkystės, gėlininkystės ir sodininkystės ūkius), pradėdamas nuo didžiausio ŽŪN ploto, kuris matuojamas ha;

46.5. kuriamas didesnis ūkis (netaikoma kuriantiems daržininkystės, vaistažolininkystės, uoginininkystės, gėlininkystės ir sodininkystės ūkius), pradėdamas nuo didžiausio kuriamo ūkio dydžio, kuris matuojamas ha.

47. Jeigu paramos paraiškoje nėra duomenų, leidžiančių nustatyti pareiškėjo atitiktį prioritetiniam kriterijui, laikoma, kad pareiškėjas neatitinka šio prioritetinio kriterijaus (paklausimas nebūtinai).

XIII. PARAMOS PARAIŠKŲ TVIRTINIMAS IR PARAMOS SUTARČIŲ SUDARYMAS

48. Agentūra, įvertinusi paramos paraiškas, parengia nustatytos formos paramos paraiškų vertinimo rezultatų suvestinę, paramos paraiškų vertinimo ataskaitas ir jas teikia Agentūros Projektų atrankos komisijai, kurios sudėtis tvirtinama Agentūros direktoriaus įsakymu. Agentūros Projektų atrankos komisija svarsto, kuriuos projektus finansuoti, ir priima rekomendacinio pobūdžio sprendimą dėl finansuotinių projektų. Galutinis sprendimas dėl paramos skyrimo įteisinamas Agentūros direktoriaus įsakymu. Į komisijos sudėtį turi būti įtraukiamas bent vienas Ministerijos atstovas ir socialiniai ekonominiai partneriai.

49. Kitos paramos paraiškų tvirtinimo ir paramos sutarčių sudarymo procedūros nustatytos Programos administravimo taisyklėse ir kituose teisės aktuose.

49¹. Jeigu nepanaudojama visa skirta paramos suma dėl sumažėjusių projekte numatytų išlaidų vertės, paramos gavėjas gali numatyti padaryti papildomas tiesiogiai su vykdoma veikla susijusias tinkamas finansuoti išlaidas.

Papildyta punktu:

Nr. [3D-801](#), 2009-10-26, Žin., 2009, Nr. 129-5617 (2009-10-29)

XIV. MOKĖJIMO PRAŠYMO PATEIKIMAS IR PATEIKIMO TERMINAS

50. Mokėjimo prašymo forma ir informacija apie pridedamus dokumentus pateikiama Agentūros interneto svetainėje www.nma.lt ir ministerijos interneto svetainėje www.zum.lt

51. Mokėjimo prašymai teikiami Programos administravimo taisyklėse nustatyta tvarka ir terminais.

52. Mokėjimo prašymas ir jo priedai turi būti užpildyti lietuvių kalba. Kita kalba užpildytas mokėjimo prašymas bei jo priedai nebus priimami. Mokėjimo prašymą pateikus pavėluotai, jis užregistruojamas, tačiau pareiškėjas raštu turi Agentūrai paaiškinti priežastis ir pateikti pateisinimo dokumentus, kuriuose pagrindžiamos

vėlavimo priežastys. Kitu atveju mokėjimo prašymas atmetamas. Sankcijos dėl pavėluoto mokėjimo prašymo pateikimo nustatomos Programos administravimo taisyklėse ir (arba) paramos sutartyje.

XV. MOKĖJIMO PRAŠYMO TIKRINIMAS, VERTINIMAS IR TVIRTINIMAS

53. Mokėjimo prašymai tikrinami, vertinami ir tvirtinami Programos administravimo taisyklėse ir paramos sutartyje nustatyta tvarka ir terminais.

XVI. PARAMOS IŠMOKĖJIMO TVARKA

54. Priemonei taikomas išlaidų kompensavimo būdas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-801](#), 2009-10-26, Žin., 2009, Nr. 129-5617 (2009-10-29)

55. [neteko galios].

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-801](#), 2009-10-26, Žin., 2009, Nr. 129-5617 (2009-10-29)

56. [neteko galios].

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-801](#), 2009-10-26, Žin., 2009, Nr. 129-5617 (2009-10-29)

57. Taikant išlaidų kompensavimo būdą, paramos gavėjas patiria išlaidas savo lėšomis ir per paramos sutartyje nustatytą terminą teikia Agentūrai mokėjimo prašymą, kuriame deklaruoja patirtas ir apmokėtas išlaidas, pridėdamas išlaidų pagrindimo ir apmokėjimo įrodymo dokumentus ir (arba) jų kopijas, patvirtintas paramos gavėjo ar jo įgalioto asmens parašu ir antspaudu (jei toks turimas).

58. Paramos gavėjas gali pateikti iki trijų mokėjimo prašymų, o jeigu turtas įgyjamas išperkamoja nuoma – iki penkių mokėjimo prašymų.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-801](#), 2009-10-26, Žin., 2009, Nr. 129-5617 (2009-10-29)

59. Paramos lėšos paramos gavėjui išmokamos Programos administravimo taisyklėse nustatyta tvarka ir terminais.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-801](#), 2009-10-26, Žin., 2009, Nr. 129-5617 (2009-10-29)

XVII. PATIKROS

60. Bet kuriuo paramos paraiškų bei mokėjimo prašymų administravimo etapu gali būti atliekama jų patikra vietoje. Patikros vietoje metu tikrinami pareiškėjo ir arba (paramos gavėjo) paramos paraiškoje ir (arba) mokėjimo prašyme ir jų prieduose pateikti duomenys ir jų atitiktis tikrovei. Atlikus patikrą surašoma patikros vietoje ataskaita.

61. Apie patikras vietoje pareiškėjams ir (arba) paramos gavėjams pranešama iš anksto, jeigu toks išankstinis pareiškėjo ir (arba) paramos gavėjo informavimas neturės įtakos patikros vietoje rezultatams. Bendruoju atveju apie patikrą vietoje pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas informuojamas ne anksčiau kaip prieš 48 valandas iki patikros vietoje atlikimo.

62. Agentūra 5 metus nuo paramos sutarties pasirašymo datos turi teisę tikrinti, ar paramos gavėjas ir po projekto įgyvendinimo laikosi paramos sutartyje numatytų sąlygų.

63. Agentūra ne vėliau kaip po 5 metų nuo sprendimo skirti paramą priėmimo dienos vertina paramos gavėjo veiklos atitiktį verslo planui. Atsižvelgiant į aplinkybes, kuriomis įgyvendinamas verslo planas, išmokėta parama gali būti susigrąžinama, jei paramos gavėjas nesilaiko verslo plano nuostatų.

64. Agentūra ne vėliau kaip po 36 mėnesių nuo įsikūrimo turi patikrinti 25.21 punkte numatyto įsipareigojimo vykdymą.

65. Jei pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas nesudaro sąlygų ar neleidžia asmenims, turintiems teisę audituoti ir kontroliuoti, kaip yra vykdomas projektas, apžiūrėti vietoje ir (arba) patikrinti, kaip įgyvendinamas projektas ir

(arba) kaip vykdoma veikla po paramos skyrimo ir (arba) projektui pasibaigus, tai laikoma programos paramos gavimo ir naudojimo sąlygų pažeidimu.

XVIII. PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO ATASKAITOS

66. Paramos gavėjas privalo teikti Agentūrai projekto įgyvendinimo ataskaitas ir veiklos pagrindimo dokumentus Programos administravimo taisyklėse nustatyta tvarka.

67. Jeigu paramos gavėjas laiku nepateikia informacijos apie projekto įgyvendinimo eigą arba galutinės projekto įgyvendinimo ataskaitos ir (arba) užbaigto projekto metinės ataskaitos, Agentūra apie tai primena paramos gavėjui ir nustato terminą atitinkamiems dokumentams pateikti. Paramos gavėjas gali raštu prašyti (nurodydamas priežastis) pratęsti dokumentų pateikimo terminą.

68. Jeigu paramos gavėjas informacijos apie projekto įgyvendinimo eigą arba galutinės projekto įgyvendinimo ataskaitos ir (arba) užbaigto projekto metinės ataskaitos laiku nepateikia ir po priminimo arba Agentūra ją atmeta 3 kartus, gali būti inicijuojamas sutarties nutraukimas ir (arba) suteiktos paramos ar jos dalies sugrąžinimas.

XIX. SANKCIJOS

69. Paramos gavėjui nesilaikant ar pažeidžiant paramos sutarties sąlygas, numatomos trys privalomų sankcijų rūšys: paramos sumažinimas, paramos neskyrimas ir (arba) paramos ar jos dalies sugrąžinimas įskaitant palūkanas, susijusias su grąžintina paramos suma.

70. Parama sumažinama:

70.1. jeigu Agentūra, išnagrinėjusi paramos gavėjo mokėjimo prašymą, nustato, kad prašoma paramos suma daugiau kaip 3 proc. viršija paramos gavėjui mokėtiną sumą, nustatytą išnagrinėjus mokėjimo prašymo pagrįstumą, mokėtina paramos suma turi būti sumažinama tų abiejų sumų skirtumu, išskyrus atvejus, jeigu paramos gavėjas gali įrodyti, kad ne dėl jo kaltės buvo įtraukta reikalavimų neatitinkanti suma;

70.2. jeigu Agentūra patikrų vietoje nustato reikalavimų neatitinkančias išlaidas;

70.3. pavėluotai pateikus mokėjimo prašymą, paramos suma mažinama 0,5 proc. už kiekvieną pavėluotą darbo dieną, išskyrus tuos atvejus, kai mokėjimo prašymas pateikiamas pavėluotai dėl nenugalimos jėgos (*force majeure*);

70.4. jeigu paskutinio mokėjimo prašymo pateikimo metu pareiškėjas neturi įsipareigojime nurodyto turėti ŽŪN ploto, jam parama sumažinama paramos dydžiu už trūkstamą ha skaičių.

71. Parama nesकिриama, jei paramos gavėjas:

71.1. nepateikia mokėjimo prašymų ir paramos naudojimo ataskaitų paramos sutartyje nustatyta tvarka;

71.2. teikdamas paramos paraišką ir prašydamas išmokėti paramos lėšas ir (arba) vykdydamas paramos sutarties sąlygas pateikia neteisingą informaciją arba nuslepia informaciją, galinčią keisti sprendimą dėl paramos suteikimo arba turinčią reikšmės tinkamai paramos sutarties vykdymo kontrolei;

71.3. nesudaro sąlygų ar neleidžia apžiūrėti vietoje ir (arba) patikrinti, kaip įgyvendinamas projektas ir (arba) kaip vykdoma veikla po paramos suteikimo;

71.4. nevykdo sutarties sąlygų, nustatančių paramos gavėjo pareigą tvarkyti apskaitą taip, kad apskaitos informacija būtų tinkama, objektyvi ir palyginama, pateikiama laiku, išsami ir naudinga vidaus ir išorės vartotojams;

71.5. pažeidžia norminiuose teisės aktuose ir sutartyje nustatytą dokumentų saugojimo tvarką;

71.6. sistemingai pažeidinėja aplinkos apsaugos, priešgaisrines, higienos, veterinarijos ir kitas taisykles, reglamentuojančias paramos gavėjo veiklą;

71.7. nepradedą vykdyti projekto per paramos sutartyje nustatytą terminą;

71.8. yra bankrutuojantis arba likviduojamas projekto įgyvendinimo metu;

71.9. po paramos sutarties pasirašymo nustoja vykdyti įsipareigojimus nepaėjus penkerių metų laikotarpiui nuo ūkio perėmimo pagal programos priemonę „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“;

71.10. pažeidžia kitas paramos sutarties sąlygas ar norminių teisės aktų nuostatas.

72. Parama sugrąžinama, jei paramos gavėjas:

72.1. prieštarauja, kad informacija apie pateiktą paramos paraišką, nurodant pareiškėją, projekto pavadinimą, paramos paraiškos registracijos numerį ir prašomą ir (arba) gautą paramos sumą, būtų skelbiama Agentūros interneto svetainėje;

72.2. nevykdo reguliarios verslo plano įgyvendinimo stebėsenos, kad užtikrintų projekto įgyvendinimą, kaip numatyta paramos paraiškoje;

72.3. nesutinka, kad veiklos atitiktis verslo planui būtų patikrinta ne vėliau kaip per 5 metų laikotarpį nuo sprendimo skirti paramą priėmimo dienos;

72.4. nevykdo gautos paramos viešinimo;

72.5. neužtikrina, kad išlaidos, kurioms finansuoti buvo prašoma paramos, nebūtų finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir EB fondų;

72.6. jeigu buvo išklauses tik minimalią ūkininkavimo pradmenų programą (1992–1999 metų mokymo programa arba mokymo programos, kurių kodai 1620205, 261062102, 261062110), ir per 36 mėnesių laikotarpį nuo sprendimo skirti paramą priėmimo datos neįgijo 25.21.1–25.21.3 punktuose nurodyto išsilavinimo, kurio poreikis pagrįstas verslo plane;

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-386](#), 2009-05-28, *Žin.*, 2009, Nr. 66-2648 (2009-06-04)

72.7. ūkininkavimo žinias gilino mažiau kaip 30 val. (išskyrus tuos pareiškėjus, kurie dar mokosi žemės ūkio specialybių profesinėse ar aukštesiose mokyklose, ar projekto įgyvendinimo metu įgijo žemės ūkio išsilavinimą arba mokosi ar baigė Jaunųjų ūkininkų kompetencijos ugdymo programą);

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-386](#), 2009-05-28, *Žin.*, 2009, Nr. 66-2648 (2009-06-04)

72.8. netvarko buhalterinės apskaitos Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;

72.9. neužtikrina, kad ūkis ir valda po 36 mėnesių nuo įsikūrimo atitiktų aplinkos apsaugos, veterinarijos, higienos ir gyvūnų gerovės reikalavimus;

72.10. nesilaiko geros ūkininkavimo praktikos reikalavimų bei neužtikrina, kad žemės ūkio naudmenos ir pasėliai būtų geros agrarinės būklės;

72.11. vykdydamas projektą, pažeidžia EB ar Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus, kiek jie yra susiję su projekto įgyvendinimu;

72.12. nustoja vykdyti projektą, negali pasiekti paramos sutartyje nustatytų projekto uždavinių, tikslų;

72.13. per penkerių metų laikotarpį nuo paramos sutarties pasirašymo be rašytinio Agentūros sutikimo pakeitė pagal paramos sutartį remiamos veiklos pobūdį;

72.14. per penkerių metų laikotarpį nuo Paramos sutarties pasirašymo be rašytinio Agentūros sutikimo perleido iš paramos lėšų įsigytą turtą;

72.15. per penkerių metų laikotarpį nuo paramos sutarties pasirašymo pardavė turtą už kainą, žemesnę negu rinkos kaina, arba, pardavęs turtą, konvertavo ES fondų paramą į grynuosius pinigus (tokiu atveju turi būti gražinama paramos suma, lygi pirminės investicijos iš paramos lėšų likutinei vertei, atsižvelgiant į atitinkamos rūšies parduoto turto naudojimo laiką ir taikomas turto nusidėvėjimo normas);

72.16. nesuderinęs su Agentūra, perleidžia tretiesiems asmenims savo įsipareigojimus arba teises pagal paramos teikimo sutartį;

72.17. neišlaikė daržininkystės, uogininkystės, vaistažolininkystės, gėlininkystės, sodininkystės ūkio specializacijos, nurodytos verslo plano prognozėse, iki projekto kontrolės laikotarpio pabaigos;

72.18. nustojo vykdyti įsipareigojimus nepraėjus penkerių metų laikotarpiui nuo ūkio perėmimo pagal programos priemonę „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“;

72.19. pažeidė kitas paramos sutarties sąlygas ar norminių teisės aktų nuostatas;

72.20. paskutinio mokėjimo prašymo pateikimo metu ir projekto kontrolės laikotarpiu neturėjo reikalaujamo minimalaus nuosavybės teise valdomo ŽŪN ploto;

72.21. neįgijo paramos paraiškoje nurodyto nuosavybės teise valdomo ŽŪN ploto, už kurį prašoma paramos, iki paskutinio mokėjimo prašymo pateikimo dienos.

73. Paramos dalis susigrąžinama, jei paramos gavėjas:

73.1. negražina Agentūros klaidingai apskaičiuotos ir pervestos į atsiskaitomąją sąskaitą paramos sumos;

73.2. per 5 metų laikotarpį nuo paramos paraiškos pateikimo datos neišplečia valdos iki ne mažesnio kaip 20 ha nuosavos žemės (jei kuriamas specializuotas ūkis, jo dydžio plėsti nereikia), iš jo susigrąžinamas paramos dydis už trūkstamą ha skaičių;

73.3. neišlaiko tokio pat dydžio ŽŪN ploto, už kurį buvo suteikta parama, iki projekto kontrolės laikotarpio pabaigos, iš jo susigražinamas paramos dydis atsižvelgiant į sumažėjusiam plotui taikytą paramos dydį už ha, dauginant šį rodiklį iš dviejų;

73.4. neatitinka taisyklių 25.9 ir 25.10 punktų reikalavimų (jam turi būti taikoma 73.2 arba 73.3 punkte nustatyta sankcija, atsižvelgiant į tai, kurios sankcijos pasekmės būtų griežtesnės).

XX. PROJEKTŲ IR PARAMOS SUTARTIES PAKEITIMAI

74. Jokie su Agentūra raštu nesuderinti nukrypimai nuo planuoto projekto įgyvendinimo, keičiantys projekto apimtį, projekto investicijas, paramos dalių išdėstymą bei dydį, mokėjimo prašymų pateikimo tvarką, pakeitimai, pratęsiantys projekto įgyvendinimo laikotarpį ar kitaip keičiantys projektą ar paramos sutartyje ir (arba) paramos paraiškoje bei sprendime skirti paramą nustatytus paramos gavėjo įsipareigojimus, nėra leidžiami.

75. Paramos gavėjas privalo raštu informuoti Agentūrą apie visus su projektu susijusius pakeitimus.

76. Iškilus poreikiui keisti projektą ir (arba) Paramos sutartį, paramos gavėjas privalo raštu pateikti Agentūrai prašymą pakeisti projektą ir (arba) Paramos sutartį ir kartu su prašymu pateikti visą informaciją ir dokumentus, pagrindžiančius prašymą.

77. Paramos sutartis keičiama Programos administravimo taisyklėse nustatyta tvarka.

XXI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

78. Projektų dokumentų saugojimo tvarką, apskundimo tvarką nustato Programos administravimo taisyklės ir kiti teisės aktai.

79. Šios taisyklės gali būti keičiamos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu.

80. Pasikeitus šiose taisyklėse nurodytiems teisės aktams, tiesiogiai taikomos naujos tų teisės aktų nuostatos.
